

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 887) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 85 ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„1. Kwoty najniższej renty z tytułu niezdolności do pracy wynoszą:

- 1) 1 000,00 zł miesięcznie – dla osób całkowicie niezdolnych do pracy;
- 2) 750,00 zł miesięcznie – dla osób częściowo niezdolnych do pracy.

2. Kwota najniższej emerytury, z zastrzeżeniem art. 24a ust. 6, art. 54, art. 54a ust. 2 i art. 87, oraz renty rodzinnej wynosi 1 000,00 zł miesięcznie.”;

2) w art. 88 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Waloryzacja polega na pomnożeniu kwoty świadczenia i podstawy jego wymiaru przez wskaźnik waloryzacji. W wyniku przeprowadzonej waloryzacji kwota świadczenia nie może ulec obniżeniu.”;

3) w art. 89 ust. 3 i 4 otrzymuje brzmienie:

„3. Zwiększenie o co najmniej 20% realnego wzrostu przeciętnego wynagrodzenia, o którym mowa w ust. 1, a także kwota najniższej renty z tytułu niezdolności do pracy, najniższej emerytury oraz najniższej renty rodzinnej jest przedmiotem corocznych negocjacji, w ramach Rady Dialogu Społecznego, przeprowadzanych w czerwcu, w roku poprzedzającym waloryzację.

4. Jeżeli Rada Dialogu Społecznego w terminie 14 dni od dnia przedstawienia przez stronę rządową partnerom społecznym informacji o prognozowanych wielkościach makroekonomicznych, w tym o wielkości wskaźnika inflacji, stanowiących podstawę do opracowania projektu ustawy budżetowej na rok następny, uzgodni, w drodze uchwały, wysokość zwiększenia oraz kwoty najniższych świadczeń, o których mowa w ust. 3, wysokość tego zwiększenia podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, ustawę z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz ustawę z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych.

Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, w drodze komunikatu ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 871) w art. 11 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Podstawę wymiaru renty inwalidzkiej stanowi kwota 2417,28 zł.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2016 r. poz. 277) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 6 pkt 7 otrzymuje brzmienie:

„7) emeryturze podstawowej – rozumie się kwotę miesięcznej najniższej emerytury, określoną na dzień 28 lutego 2017 r. w przepisach emerytalnych;”;

2) w art. 48:

a) po ust. 2 dodaje się ust. 2a–2c w brzmieniu:

„2a. Jeżeli świadczenie ustalone w sposób, określony w ust. 1, jest niższe od kwoty najniższej emerytury, określonej w przepisach emerytalnych, podwyższa się je z urzędu do tej kwoty.

2b. Przepisu ust. 2a nie stosuje się do:

1) emerytury rolniczej pobieranej w zbiegu ze świadczeniem, o którym mowa w art. 33 ust. 2a i 4, jeżeli suma tych świadczeń przekracza kwotę najniższej emerytury, określonej w przepisach emerytalnych,

2) świadczeń, o których mowa w art. 19a i art. 26 ust.3,

3) świadczeń, których wypłata została zawieszona, zgodnie z art. 28 lub art. 34.

2c. Kwotę emerytury podstawowej podwyższa się wskaźnikiem waloryzacji, określonym w przepisach emerytalnych w terminach wynikających z tych przepisów.”,

b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Kwota świadczenia, o którym mowa w ust. 1, podlega waloryzacji na zasadach i w terminach przewidzianych w przepisach emerytalnych, z uwzględnieniem ust. 2a i 2b.”,

c) dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

„4. Prezes KRUS ogłasza w drodze komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” zwaloryzowaną emeryturę podstawową, co najmniej na 7 dni roboczych przez najbliższym terminem waloryzacji.”.

Art. 4. W ustawie z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 170 oraz z 2014 r. poz. 598 i 1682) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 3 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Kwota świadczenia przedemerytalnego wynosi 1040,00 zł miesięcznie, z wyjątkiem świadczeń dla osób, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4, których świadczenie nie może być wyższe niż ostatnio otrzymywana renta.”;

2) w art. 5 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. W przypadku gdy w wyniku zmniejszenia, o którym mowa w ust. 3, kwota świadczenia przedemerytalnego byłaby niższa niż 520,00 zł, świadczenie przedemerytalne wynosi 520,00 zł, z zastrzeżeniem ust. 5. Do kwoty świadczenia przedemerytalnego w wysokości 520,00 zł art. 3 ust. 2 stosuje się odpowiednio.”.

Art. 5. 1. W 2017 r. waloryzacja od dnia 1 marca polega na podwyższeniu kwoty świadczenia, w wysokości przysługującej w dniu 28 lutego 2017 r., wskaźnikiem waloryzacji, ustalonym zgodnie z art. 89 ustawy zmienianej w art. 1, nie mniej niż o kwotę 10 zł.

2. Waloryzacja podstawy wymiaru świadczenia z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych polega na pomnożeniu podstawy wymiaru świadczenia przez wskaźnik stanowiący iloraz zwaloryzowanej kwoty świadczenia z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i kwoty tego świadczenia ustalonej na dzień poprzedzający termin waloryzacji.

3. Do waloryzacji podstawy wymiaru świadczeń wypłacanych na podstawie ustaw, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 i 5, przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio.

4. W przypadku świadczenia niższego od kwoty najniższego świadczenia, do którego nie ma zastosowania gwarancja wysokości najniższego świadczenia, o której mowa w art. 85 ustawy zmienianej w art. 1, waloryzacja polega na podwyższeniu kwoty świadczenia, w wysokości przysługującej w dniu 28 lutego 2017 r., wskaźnikiem waloryzacji, ustalonym zgodnie z art. 89 tej ustawy.

5. W przypadku renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy i renty inwalidzkiej III grupy kwota waloryzacji, o której mowa w ust. 1, wynosi nie mniej niż 7,50 zł.

6. W przypadku emerytury częściowej kwota waloryzacji, o której mowa w ust. 1, wynosi nie mniej niż 5 zł.

7. Jeżeli emerytura z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przysługuje łącznie z okresową emeryturą kapitałową, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 9, każde z tych świadczeń podwyższa się o kwotę, o której mowa w ust. 1, proporcjonalnie do wysokości tych świadczeń.

8. Kwoty maksymalnych zmniejszeń, o których mowa w art. 104 ust. 8 ustawy, zmienianej w art. 1, podlegają od dnia 1 marca 2017 r. podwyższeniu przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji ustalonego zgodnie z art. 89 ustawy zmienianej w art. 1.

Art. 6. 1. Waloryzacji, o której mowa w art. 5, podlegają:

- 1) świadczenia, o których mowa w art. 2 pkt 1 lit. a i b ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 871);
- 2) świadczenia z ubezpieczenia emerytalno-rentowego, o których mowa w art. 18 pkt 1-4 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2016 r. poz. 277);
- 3) świadczenia, o których mowa w art. 12 i art. 16 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1255);
- 4) świadczenia, o których mowa w art. 2 pkt 1 lit. a-c ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 1037);
- 5) świadczenia, o których mowa w art. 2 pkt 1 lit. a-c ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 708);
- 6) emerytury i renty, o których mowa w art. 3 pkt 1-3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 887);
- 7) świadczenia, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 6-8 oraz art. 49, art. 50 i art. 52 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1242 i 1442);
- 8) świadczenia przedemerytalne i zasiłki przedemerytalne, o których mowa w ustawie z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 170 oraz z 2014 r. poz. 598 i 1682);
- 9) okresowe emerytury kapitałowe, o których mowa w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1097);

- 10) emerytury, o których mowa w art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2015 r. poz. 965 i 1240 oraz z 2016 r. poz. 615);
- 11) świadczenie, o którym mowa w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz. U. poz. 800, z 2011 r. poz. 398 oraz z 2012 r. poz. 637);
- 12) okresowa emerytura rolnicza, o której mowa w art. 15 ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r. poz. 637).

2. Waloryzacji od dnia 1 marca 2017 r., polegającej na pomnożeniu ich kwoty przez wskaźnik waloryzacji ustalony zgodnie z art. 89 ustawy, o której mowa w art. 1, podlegają:

- 1) dodatek, o którym mowa w art. 90 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2016 r. poz. 1379);
- 2) dodatek, o którym mowa w art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego;
- 3) świadczenie pieniężne, o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 2 września 1994 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1373);
- 4) świadczenie pieniężne, o którym mowa w art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 31 maja 1996 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (Dz. U. z 2014 r. poz. 1001);
- 5) dodatki, o których mowa w art. 75 ust. 2 i art. 76 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych;
- 6) świadczenie pieniężne, o którym mowa w art. 9. ust. 1 ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (Dz. U. poz. 693 i 1220).

Art. 7. 1. Wysokość świadczeń emerytalno-rentowych, o których mowa w art. 18 ust. 1-4 ustawy zmienianej w art. 3, zwaloryzowanych w 2017 r., zgodnie z art. 5 ust. 1, nie może być niższa niż 1 000 zł.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do:

- 1) emerytury rolniczej pobieranej w zbiegu ze świadczeniem, o którym mowa w art. 33 ust. 2a i 4 ustawy zmienianej w art. 3, jeżeli suma tych świadczeń przekracza kwotę najniższej emerytury, określonej w przepisach emerytalnych;
- 2) świadczeń, o których mowa w art. 19a i art. 26 ust. 3 ustawy zmienianej w art. 3;
- 3) świadczeń, których wypłata została zawieszona, stosownie do art. 28 lub art. 34 ustawy zmienianej w art. 3.”

Art. 8. W 2017 r. w zakresie uregulowanym w art. 5 nie stosuje się:

- 1) art. 88 ustawy, o której mowa w art. 1;
- 2) art. 48 ustawy, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2;
- 3) art. 6 ustawy, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4;
- 4) art. 6 ustawy, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 5.

Art. 9. 1. Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ogłosi, w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, co najmniej na 7 dni roboczych przed najbliższym terminem waloryzacji, należne od terminu waloryzacji kwoty dodatków i świadczeń, o których mowa w art. 6 ust. 2, oraz kwoty maksymalnych zmniejszeń, o których mowa w art. 5 ust. 8.

2. W 2017 r. Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie wydaje komunikatów, o których mowa w:

- 1) art. 90 ust. 5 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela;
- 2) art. 15 ust. 6 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego;
- 3) art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 2 września 1994 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych;
- 4) art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 31 maja 1996 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich;
- 5) art. 94 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 10. W 2017 r. do Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Funduszu Emerytur Pomostowych i Funduszu Emerytalno-Rentowego Kasy Rolniczego Ubezpieczenia

Spolecznego nie stosuje się przepisu art. 29 ust. 10 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 885, z późn. zm.²⁾).

Art. 11. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 marca 2017 r. z wyjątkiem art. 9, który wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2013 r. poz. 938 i 1646, z 2014 r. poz. 379, 911, 1146, 1626 i 1877, z 2015 r. poz. 238, 532, 1045, 1117, 1130, 1189, 1190, 1269, 1358, 1513, 1830, 1854, 1890 i 2150 oraz z 2016 r. poz. 195.

ZASTĘPCA DYREKTORA

Departamentu Prawnego

Iwona Zienkulińska
15.05.2016.

UZASADNIENIE

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 887), zwanej dalej ustawą o emeryturach i rentach z FUS, coroczna waloryzacja jest przeprowadzana od dnia 1 marca przy zastosowaniu procentowego wskaźnika waloryzacji, którego główną podstawą obliczenia jest średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych w poprzednim roku kalendarzowym. Wskaźnikiem cen towarów jest albo średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych emerytów i rencistów albo średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, jeżeli jest on wyższy od wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych emerytów i rencistów. Wskaźnik waloryzacji stanowi więc wyższy wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych, zwiększony o co najmniej 20% realnego wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w poprzednim roku kalendarzowym. Zwiększenie o co najmniej 20% realnego wzrostu przeciętnego wynagrodzenia, jest przedmiotem corocznych negocjacji, w ramach Rady Dialogu Społecznego (RDS), przeprowadzanych w czerwcu, w roku poprzedzającym waloryzację.

Z powyższego wynika, że wszystkie wypłacane świadczenia są podwyższone o ten sam procent, w związku z tym im niższe świadczenie, tym niższa kwota podwyżki. Również minimalne emerytury i renty wzrastają w tym samym tempie.

By chronić poziom najniższych świadczeń zasady waloryzacji zostały zmodyfikowane w 2012 r. i 2015 r. W 2012 r. incydentalnie została wprowadzona w miejsce waloryzacji procentowej waloryzacja kwotowa, świadczenia emerytalno-rentowe zostały podwyższone o kwotę 71 zł¹. Natomiast w 2015 r. świadczenia emerytalno-rentowe zostały podwyższone wskaźnikiem waloryzacji wynoszącym 100,68%, jednak nie mniej niż o kwotę wynoszącą 36 zł². W 2016 r., wsparciem dla szerokiej grupy emerytów i rencistów, z jednoczesnym zachowaniem wartości realnej wszystkich emerytur i rent, była wypłata jednorazowego dodatku, wynikająca z ustawy z dnia 15 stycznia 2016 r. o jednorazowym dodatku pieniężnym dla niektórych emerytów, rencistów i osób pobierających świadczenia przedemerytalne, zasiłki

¹ Na mocy ustawy z dnia 13 stycznia 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 118).

² Na mocy ustawy z dnia 23 października 2014 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1682).

przedemerytalne, emerytury pomostowe albo nauczycielskie świadczenia kompensacyjne w 2016 r. (Dz. U. poz. 188). Wypłata dodatku była rozwiązaniem komplementarnym wobec mechanizmu waloryzacji i jej bardzo niskiego poziomu w 2016 r., a kwota dodatku uzależniona została od wysokości świadczenia lub świadczeń pobieranych w zbiegu (od 50 zł do 400 zł netto)³. Dodatek stanowił wsparcie dla licznej grupy (ok. 6,5 mln) świadczeniobiorców.

Sposób waloryzacji świadczeń emerytalno-rentowych jest jedną z najbardziej drażliwych i szeroko komentowanych kwestii. Wynika to, między innymi, z niemożności zaspokojenia wszystkich oczekiwań świadczeniobiorców zgłaszających w tej kwestii wiele, często wzajemnie wykluczających się wniosków. W okresie ostatnich lat zasady waloryzacji świadczeń i mechanizm jej przeprowadzania były przedmiotem licznych zmian. Ewolucja prawnej regulacji waloryzacji świadczeń w Polsce wskazuje, że wciąż poszukiwane są optymalne w danym czasie mechanizmy waloryzacji, uwzględniające z jednej strony potrzeby socjalne świadczeniobiorców, a z drugiej bieżącą sytuację gospodarczą, stan budżetu państwa i finansów ubezpieczeń społecznych. W warunkach kryzysu gospodarczego koniecznym stało się wsparcie najuboższych grup emerytów i rencistów. Stąd też modyfikacje mechanizmu waloryzacji w ostatnich latach w kierunku ochrony budżetów gospodarstw domowych emerytów i rencistów z niższymi świadczeniami.

Przewiduje się, że wskaźnik waloryzacji w 2017 r. będzie bardzo niski. Zawarta w uzasadnieniu do projektu ustawy budżetowej prognoza średniorocznego wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem w 2016r. kształtuje się na poziomie 99,5% (deflacja na poziomie 0,5%). Przyjmując, że średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych emerytów i rencistów w 2016 r. będzie się kształtował na poziomie o 0,3 pp wyższym niż inflacja ogółem wyniesie on wówczas **99,8%** (deflacja na poziomie 0,2%). Z kolei prognozowany wzrost przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w 2016 r. wynosi 4,1%, co oznacza, że realny wzrost przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w 2016 r. wyniesie 4,63%. Stąd prognozowane obligatoryjne 20% realnego wzrostu

³ przy świadczeniach do 900,00 zł dodatek wynosił 400,00 zł;
przy świadczeniach od 900,01 zł do 1100,00 zł dodatek wynosił 300,00 zł;
przy świadczeniach od 1100,01 zł do 1500,00 zł dodatek wynosił 200,00 zł;
przy świadczeniach od 1500,01 zł do 2000,00 zł dodatek wynosił 50,00 zł.

wynagrodzeń za rok 2016 wynosi **0,93%**. W efekcie prognozuje się, że wskaźnik waloryzacji⁴ w 2017 r. ukształtuje się na poziomie ok. 100,73%.

Oznaczałoby to wzrost najniższej emerytury, renty rodzinnej i renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy z 882,56 zł do 889 zł, tj. o 6,44 zł. Najniższe renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy wzrosłyby z 676,75 zł do 681,69 zł, tj. o 4,94 zł.

Stąd też proponuje się w 2017 r. dodatkowe wsparcie dla emerytów i rencistów pobierających najniższe świadczenia. Kwota na ustawową waloryzację (1,4 mld zł) oraz zapisana w Planie Wieloletnim na dodatkowe wsparcie finansowe dla emerytów i rencistów (1,4 mld zł) zostałaby przeznaczona na waloryzację oraz podwyższenie świadczeń najniższych (spełniających warunki stażowe do najniższego świadczenia) do 1000 zł w następujący sposób:

- wszystkie świadczenia z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS) zostaną podniesione w ramach waloryzacji wskaźnikiem 100,73%, z tym, że podwyżka z waloryzacji nie może być niższa niż 10 zł - art. 5 ust. 1. Podwyżka gwarantowana byłaby proporcjonalnie niższa przy emeryturach częściowych i rentach z tytułu częściowej niezdolności do pracy – art. 5 ust. 5, 6 i 7 projektu ustawy;
- w analogiczny sposób zostaną podniesione wszystkie emerytury i renty. Zasada ta będzie zastosowana również do emerytur i rent rolników indywidualnych, służb mundurowych oraz świadczeń pozaubezpieczeniowych: emerytur pomostowych, nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych, rent dla kombatantów oraz inwalidów wojennych i wojskowych – art. 6 projektu ustawy;
- świadczenia niższe od świadczeń najniższych (bez wymaganego stażu pracy do gwarancji wypłaty świadczenia najniższego) zostaną podwyższone wskaźnikiem 100,73% – art. 5 ust. 4 projektu ustawy;
- świadczenia i zasiłki przedemerytalne zostaną podwyższone wskaźnikiem 100,73%, z zastosowaniem minimalnej gwarantowanej podwyżki z tytułu waloryzacji – art. 4 projektu ustawy. Waloryzacja polegać będzie na dodaniu do kwoty świadczenia 10 zł. Kwota świadczenia gwarantowana do wypłaty, w przypadku gdy osoba uprawniona osiąga przychód w wysokości skutkującej zmniejszeniem wysokości świadczenia, zostanie podwyższona do 520 zł;

⁴ W związku z niezgodnieniem, w ramach Rady Dialogu Społecznego, wysokości zwiększenia wskaźnika waloryzacji emerytur i rent w 2017 r. Rada Ministrów, biorąc pod uwagę informacje o prognozowanych wielkościach makroekonomicznych, w tym wielkość wskaźnika inflacji, stanowiących podstawę do opracowania projektu ustawy budżetowej na rok 2017, ustaliła wysokość zwiększenia wskaźnika waloryzacji emerytur i rent w 2017 r. na minimalnym ustawowym poziomie wynoszącym 20% realnego wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w 2016 r.

- dodatki zostaną podwyższone wskaźnikiem 100,73% – art. 6 ust. 2 projektu ustawy;
- najniższe emerytury, renty rodzinne i renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy z FUS, bez dodatków zostaną podniesione do 1000 zł, tj. o 117,44 zł (renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy 750 zł) – art. 1 pkt 1 projektu ustawy;
- renty socjalne zostaną podniesione z kwoty 741,35 zł do 840 zł (84% emerytury najniższej), tj. o 98,65 zł.

W ubezpieczeniu społecznym rolników zostanie wprowadzony mechanizm waloryzacji. Obecnie podwyższanie świadczeń w ramach waloryzacji odbywa się poprzez przeliczenie świadczenia w oparciu o aktualną emeryturę podstawową, którą zgodnie z art. 6 pkt 7 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2016 r. poz. 277) jest wysokość najniższej emerytury określonej w art. 85 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Oznacza to, że emerytury są, przy każdej waloryzacji obliczane na nowo w oparciu o aktualną kwotę emerytury podstawowej, tj. o aktualną kwotę emerytury najniższej.

Kwota najniższej emerytury stanowi parametr służący do obliczania wysokości świadczeń z ubezpieczenia społecznego rolników, w tym:

- emerytury (emerytura podstawowa – EP, z tym, że emerytura rolnicza składa się z części uzupełniającej (85% – 95% EP) i części składkowej wynoszącej 1%EP za każdy rok składkowy),
- rent rodzinnych (85% EP ze zwiększeniami powiązаныmi z EP),
- rent z tytułu niezdolności do pracy,
- jednorazowych odszkodowań (w przypadku nie ustalenia wysokości – świadczenie wynosi 66% emerytury podstawowej za każdy procent stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu),
- zasiłków chorobowych (jeżeli nie określono wysokości zasiłku chorobowego wynosi on jedną trzydziestą emerytury podstawowej za każdy dzień niezdolności do pracy),
- dodatków, np. z tytułu pracy przymusowej po dniu 1 września 1939 r. (2% emerytury podstawowej za każdy rok takiej pracy),
- zwiększenia świadczenia za okresy: działalności kombatanckiej, działalności równorzędnej z tą działalnością, a także okresy zaliczane do okresów tej działalności oraz podlegania represjom wojennym i okresu powojennego, określone w przepisach o kombatantach oraz niektórych osobach będących

ofiarami represji wojennych i okresu powojennego oraz odbywania czynnej służby wojskowej w Wojsku Polskim lub okresy jej równorzędne albo zastępczych form tej służby, przypadających przed dniem 1 stycznia 1999 r. (1% emerytury podstawowej za każdy rok),

- wysokość składki opłacanej przez rolników (składka miesięczna za każdego ubezpieczonego wynosi 10% emerytury podstawowej⁵, a w przypadku rolnika, którego gospodarstwo rolne obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 50 ha przeliczeniowych, opłacana jest dodatkowa składka miesięczna).

Podniesienie kwoty najniższej emerytury z art. 85 ustawy o emeryturach i rentach z FUS rzutuje na wzrost wszystkich powiązanych z tą wysokością, świadczeń. Stąd też proponuje się odparametryzowanie (odwiązanie) świadczeń z ubezpieczenia społecznego rolników od aktualnej wysokości najniższej emerytury w systemie pracowniczym, co wymaga zmiany definicji emerytury podstawowej, służącej do obliczenia wysokości m.in. emerytur i rent. Kwota ta zostanie ustalona w oparciu o wysokość najniższej emerytury określonej na dzień 28 lutego 2017 r. w przepisach ustawy o emeryturach i rentach z FUS (art. 3 pkt 1 projektu ustawy), a następnie będzie podlegać waloryzacji na zasadach określonych w powyżej wymienionej ustawie (art. 3 pkt 2c projektu ustawy). Emerytura podstawowa będzie służyć do obliczania nowoprzyznawanych świadczeń, a świadczenia już przyznane będą podlegać mechanizmowi waloryzacji, poprzez pomnożenie kwoty świadczenia przez wskaźnik waloryzacji, określony w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

Jednocześnie świadczenia emerytalne i rentowe zostaną podniesione analogicznie jak w systemie pracowniczym nie mniej niż o kwotę 10 zł. Zachowana zostanie również zasada, że emerytury i renty nie będą niższe niż 1000 zł – art. 3 pkt 2 lit. a projektu ustawy. Zasada ta nie będzie stosowana przy emeryturze częściowej oraz przy świadczeniach wypłacanych w zbiegu – art. 3 pkt 2 lit. 2b projektu ustawy.

Należy wskazać na obecną specyfikę systemu ubezpieczenia społecznego rolników, tj.:

- oparcie wysokości każdej emerytury na kwocie emerytury podstawowej, którą obecnie jest najniższa emerytura z systemu pracowniczego, mimo braku jakichkolwiek

⁵ W II i III kwartale 2016 r. wysokość podstawowej miesięcznej składki na ubezpieczenie społeczne rolników wynosi 88 zł (264 zł kwartalnie). Dla porównania od wynagrodzenia pracownika zarabiającego minimalne wynagrodzenie (1850 zł) odprowadzana jest składka na ubezpieczenie emerytalne w kwocie 361,12 zł miesięcznie. Dotacja budżetu państwa do Funduszu Emerytalnego Rolników w 2016 r. wyniesie 92% (bez refundacji kosztów wypłaty świadczeń zbiegowych i innych transferów).

powiązań między systemami⁶ oraz adekwatności opłacanej składki do wysokości wypłacanych świadczeń,

- brak pojęcia waloryzacji – podwyższanie świadczeń odbywa się poprzez wzrost emerytury podstawowej,
- ustalanie wysokości składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe na podstawie wysokości najniższej emerytury pracowniczej.

Wysokość najniższej emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy oraz renty rodzinnej, określonej w art. 85 ustawy o emeryturach i rentach z FUS będzie przedmiotem corocznych negocjacji w ramach Rady Dialogu Społecznego, analogicznie jak obecnie zwiększenie o co najmniej 20% realnego wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w poprzednim roku kalendarzowym, który jest jednym z elementów służących do obliczenia wskaźnika waloryzacji – art. 1 pkt 3 projektu ustawy.

Unormowania art. 2 projektu ustawy określają sposób obliczania rent inwalidów wojennych i wojskowych w przypadku zmiany w ich wysokości po dniu 28 lutego 2017 r.

Regulacje projektowanej ustawy zawierają unormowanie, stanowiące, że do państwowych funduszy celowych: Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS), Funduszu Emerytalno-Rentowego Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (FER KRUS) oraz Funduszu Emerytur Pomostowych (FEP) stosuje się zasadę, że zmiany planu finansowego państwowego funduszu celowego mogą powodować zwiększenie dotacji z budżetu państwa (art. 10 projektu ustawy).

Proponuje się, aby ustawa weszła w życie z dniem 1 marca 2017 r.

Wejście w życie projektowanej ustawy nie naruszy wartości wyrażonych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego wynika, że waloryzowanie świadczeń emerytalno-rentowych stanowi jeden z elementów konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego, wyrażonego w art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, co oznacza konieczność istnienia mechanizmu utrzymywania świadczeń emerytalno-rentowych na odpowiednim poziomie ich wartości realnej. Określenie zakresu i formy zabezpieczenia społecznego, Konstytucja RP powierza ustawodawcy (art. 67 ust. 1 zdanie 2 Konstytucji RP)

⁶ Obecnie najniższa emerytura z systemu ubezpieczenia rolników wynosi ok. 115% emerytury najniższej z systemu pracowniczego, tj. 1014 zł, natomiast przeciętna emerytura rolnicza w 2015 r. wynosiła 1103 zł (tj. 125,3% najniższej emerytury z systemu pracowniczego). Natomiast wysokość podstawowej miesięcznej składki na ubezpieczenie społeczne rolników w II i III kwartale 2016 r. wynosi 88 zł.

Dla porównania od wynagrodzenia pracownika zarabiającego minimalne wynagrodzenie (1850 zł) odprowadzana jest składka na ubezpieczenie emerytalne w kwocie 361,12 zł miesięcznie, a najniższa preferencyjna składka od 30% minimalnego wynagrodzenia w przypadku osób rozpoczynających działalność gospodarczą przez okres dwóch pierwszych lat jej prowadzenia wynosi miesięcznie 108,34 zł.

i dlatego też ma on znaczną swobodę w kształtowaniu mechanizmu waloryzacji. Do ustawodawcy należy zatem wybór rozwiązań, które uważa za optymalne z punktu widzenia potrzeb obywateli oraz wymogów ekonomicznego rozwoju kraju. W dziedzinie kształtowania praw socjalnych, Konstytucja RP pozostawia ustawodawcy szeroki margines działania, a sposób wykorzystania tego marginesu nie może pozostawać bez związku z aktualnymi możliwościami finansowymi państwa. Swoboda ustawodawcy nie jest jednak nieograniczona. Określając zakres prawa do zabezpieczenia społecznego ustawa nie może naruszyć istoty danego prawa, która określa jego tożsamość.

W orzecznictwie Trybunał Konstytucyjny podkreślał, że: „Świadczenia emerytalne przysługują w zamian za składkę ubezpieczeniową wnoszoną do systemu, jednak suma wpłaconych składek nie decyduje ostatecznie o wysokości emerytury. Formuła obliczania świadczeń wyraża bowiem podstawowe zasady systemu ubezpieczeń, a w szczególności zasadę solidaryzmu społecznego. Oznacza to, że wypłacane świadczenia muszą pozostawać w pewnej proporcji do wysokości zarobku, jakim ubezpieczony dysponował przed przejściem na emeryturę, ale muszą też zaspokajać podstawowe potrzeby ubezpieczonego”⁷.

Po przeanalizowaniu dotychczasowego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego nie ma wątpliwości co do tego, że ustawodawca winien określać wysokość świadczenia emerytalnego w taki sposób, by nie naruszyć istoty prawa do zabezpieczenia społecznego. Wydaje się jednak, że konstytucyjny standard ochrony odnoszonej do świadczeń emerytalnych wykracza poza sam zakaz naruszania istoty prawa. Biorąc pod uwagę rozłożenie w czasie procesu uzyskiwania prawa do emerytury oraz możliwe długotrwałe korzystanie z owego prawa, podstawowe znaczenie ma problem zachowania wartości emerytury, której wysokość jest określana w decyzji organu emerytalnego. Z punktu widzenia zasady ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa zasadne wydaje się bowiem formułowanie oczekiwań, że państwo po ustaleniu wysokości świadczenia emerytalnego zapewni jego realną wartość. Takim właśnie mechanizmem, służącym zagwarantowaniu obywatelowi realnej wartości uzyskiwanej przez niego emerytury, jest mechanizm waloryzacji. Tym samym, patrząc z perspektywy zakotwiczonej w Konstytucji RP zasady ochrony praw nabytych, instytucja waloryzacji emerytur stanowi istotny element prawa do emerytury (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 20 grudnia 1999 r., sygn. K 4/99, OTK ZU nr 7/1999, poz. 165). Dodatkowo, Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z 27 czerwca 2001 r. (sygn. Ts 24/01, OTK ZU nr 5/2001, poz. 154) stwierdził, że dopóki stosowany przez ustawodawcę mechanizm

⁷ Zobacz wyrok TK z dnia 18 listopada 2008 r., sygn. Akt P 47/07

waloryzacji jest ukierunkowany na zagwarantowanie realnej wartości przyznanych emerytur, dopóty ustawodawca ma swobodę w zakresie sposobu jej dokonywania, w szczególności jeśli chodzi o wybór i zmiany jej metody (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 8 maja 2000 r., sygn. SK 22/99, OTK ZU nr 4/2000, poz. 107).

Należy podkreślić, że waloryzacja świadczeń emerytalno-rentowych stanowi ważny element konstrukcji systemu ubezpieczeń społecznych. Ekonomiczna i społeczna funkcja waloryzacji świadczeń emerytalno-rentowych polega na przeciwdziałaniu deprecjacji świadczeń i tym samym przeciwdziałaniu wpadaniu emerytów i rencistów w sferę ubóstwa. Sposób waloryzacji świadczeń emerytalno-rentowych jest jedną z najbardziej drażliwych i szeroko komentowanych kwestii. Wynika to między innymi z niemożności zaspokojenia wszystkich oczekiwań świadczeniobiorców zgłaszających w tej kwestii szereg, często wzajemnie wykluczających się, wniosków.

Proponowana w marcu 2017 r. waloryzacja prognozowanym wskaźnikiem, z gwarancją minimalnej kwoty podwyżki na poziomie 10 zł oraz podwyższenie świadczeń najniższych do 1000 zł stanowić będzie wsparcie dla najuboższych grup emerytów i rencistów, z zachowaniem wartości realnej wszystkich emerytur i rent.

Przyjęcie w 2017 r. zasady waloryzacji procentowej z gwarantowaną minimalną podwyżką na poziomie 10 zł powoduje, że świadczenia wypłacane w kwocie poniżej 1369,86 zł miesięcznie będą podwyższone w stopniu większym, niż gdyby przeprowadzono waloryzację według obecnie funkcjonujących zasad. Na tak określonych zasadach waloryzacji skorzysta ok. 2,1 mln zł świadczeniobiorców FUS oraz prawie wszyscy świadczeniobiorcy KRUS (ok. 1,1 mln osób).

W związku z podwyższeniem do 1000 zł najniższej emerytury, renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy i renty rodzinnej, świadczenia te wzrosną z obecnej kwoty z 882,56 zł do 1000 zł, tj. o 117,44 zł; w wyniku samej waloryzacji prognozowanym wskaźnikiem waloryzacji wzrosłyby do 889,00 zł, tj. o 6,44 zł. Najniższe renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy wzrosną z 676,75 zł do 750 zł, tj. o 73,25 zł; w wyniku samej waloryzacji prognozowanym wskaźnikiem waloryzacji wzrosłyby do 681,69 zł, tj. o 4,94 zł.

Zgodnie z danymi ZUS w wysokości najniższej (gwarantowanej) w marcu 2016 r. wypłacanych było 396 911 świadczeń, w tym 88 020 rent z tytułu częściowej niezdolności do pracy.

Liczba świadczeń* wypłacanych przez ZUS w wysokości najniższej

Wyszczególnienie	Liczba świadczeń
Emerytura	140 483
Renta z tytułu niezdolności do pracy	163 123
w tym z tytułu częściowej niezdolności do pracy	83 682
Renta rodzinna	93 305
OGÓŁEM	396 911
w tym z tytułu częściowej niezdolności do pracy	88 020

* łącznie ze świadczeniami realizowanymi na mocy umów międzynarodowych, bez zbiegowych z rolniczymi

Proponowane w ramach waloryzacji w marcu 2017 r. działania realizują następujące cele:

- 1) utrzymanie realnej wartości wszystkich emerytur i rent,
- 2) zagwarantowanie przy bardzo niskim wskaźniku waloryzacji w miarę odczuwalnej podwyżki z tytułu waloryzacji dla uboższych emerytów i rencistów na poziomie 10 zł,
- 3) ochrona poziomu najniższej emerytury poprzez podwyższenie do 1000 zł oznaczać będzie, że najniższa emerytura w 2017 r. stanowić będzie 50% minimalnego wynagrodzenia i oscylować będzie ok. poziomu minimum socjalnego w 1-osobowych gospodarstwach emeryckich. W wyniku tej operacji zostaną podwyższone świadczenia dla ok. 800 tys. emerytów i rencistów z FUS, 285 tys. osób pobierających renty socjalne (wszyscy) oraz dla ok. 350 tys. osób pobierających emerytury i renty z KRUS,
- 4) odwiązanie sposobu obliczania świadczeń z ubezpieczenia społecznego rolników umożliwi większą elastyczność kształtowania wysokości najniższych świadczeń. Obecnie konsekwencją wzrostu najniższej emerytury z systemu pracowniczego był wzrost wszystkich świadczeń z ubezpieczenia społecznego rolników, w tym również znacznie przewyższających wysokość najniższej emerytury. Proponowane działanie, pozwoli na skierowanie dostępnych środków finansowych w budżecie państwa na 2017 r. do najbardziej potrzebujących wsparcia emerytów i rencistów zarówno w systemie pracowniczym jak i rolników.

Relacja najniższej emerytury do minimalnego wynagrodzenia i przeciętnego wynagrodzenia w latach 2009-2017.

Rok	najniższa emerytura	minimalne wynagrodzenie	relacja najniższej emerytury do minimalnego wynagrodzenia	przeciętne wynagrodzenie	relacja najniższej emerytury do przec. wynagrodzenia	relacja minimalnego wynagrodzenia do przeciętnego wynagrodzenia
2002	532,91	760	70,12%	2133,71	24,98%	35,62%
2003	552,63	800	69,08%	2201,47	25,10%	36,34%
2004	562,58	824	68,27%	2289,57	24,57%	35,99%
2005	562,58	849	66,26%	2380,29	23,63%	35,67%
2006	597,46	899,1	66,45%	2477,23	24,12%	36,29%
2007	597,46	936	63,83%	2691,03	22,20%	34,78%
2008	636,29	1 126	56,51%	2943,88	21,61%	38,25%
2009	675,10	1 276	52,91%	3102,96	21,76%	41,12%
2010	706,29	1 317	53,63%	3224,94	21,90%	40,84%
2011	728,18	1 386	52,54%	3399,52	21,42%	40,77%
2012	799,18	1 500	53,28%	3521,67	22,69%	42,59%
2013	831,15	1 600	51,95%	3650,06	22,77%	43,83%
2014	844,45	1 680	50,26%	3783,43	22,32%	44,40%
2015	880,45	1750	50,31%	3899,78	22,58%	44,87%
2016	882,56	1850	47,71%	4073	21,67%	45,42%
2017	1 000,00	2000	50,00%	4252	23,52%	47,04%

Całkowity koszt waloryzacji w 2017 r. przy wskaźniku 100,73% szacowany jest na ok. 1,4 mld zł (skutek za 10 miesięcy od marca do grudnia). W Programie Konwergencji Aktualizacja 2016 (część Wieloletniego Planu Finansowego Państwa na lata 2016-2019), przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 26 kwietnia br. założono (obok kwoty na waloryzację) kwotę 1,4 mld zł na dodatkowe wsparcie finansowe dla emerytów i rencistów w 2017 r. Koszt proponowanego rozwiązania mieści się w zabezpieczonej kwocie na 2017 r.

W ocenie projektodawcy przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej i nie podlega procedurze notyfikacji w rozumieniu przepisów dotyczących notyfikacji norm i aktów prawnych.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. poz. 1414, z późn. zm.) oraz § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. poz. 979 i z 2015 r. poz. 1003 oraz z 2016 r. poz. 484), projekt został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.